

Posudek vedoucího bakalářské diplomové práce:

Zuzana BROŽOVÁ, Demografické a sociální otázky současného rodinného života. Příbuzenské kontakty v současné rodině, FHS UK Praha 2006, stran 74 + 16 stran přílohy.

Předkládaná práce je myšlenkově utříděná a zřetelně vystavěná. Autorka po vymezení základního pojmosloví přistupuje k představení výchozích tezí. Po té představuje vzorek respondentů, na nějž uplatňuje svůj dotazníkový empirický výzkum. Následuje historický výklad o proměnách rodiny, představení výsledků emp. výzkumu. Na konci práce je přetištěn použitý dotazník. S postupem a s mnohými závěry Zuzany Brožové lze vyslovit zásadní souhlas. Přece však je možné vůči práci učinit i připomínky a položit otázky, které mají především sloužit jako vstup do diskuse při ústní části obhajoby.

- Obecně lze považovat teoretickou přípravu empirického výzkumu za velmi zdařilou. S historickým výkladem rovněž vyslovuji v zásadě souhlas (s přihlédnutím k tomu, že není vlastním jádrem práce). Samotný empirický výzkum vedl jednak k nashromáždění souboru poměrně velmi cenných dat (autorka je jistě může použít i pro budoucí studie), jednak umožnil autorce vyslovit řadu zajímavých dílčích závěrů a zjištění (s.39 a nn.). Obecně bych k němu měl tu připomínku, že by bylo možné odpovědi na jednotlivé otázky více provazovat. Vzorek je sice ze statistického hlediska malý, avšak lze jej vyhodnocovat i kvalitativně do větší podrobnosti. Například je otázkou, zda by se nejevila nějaká nápadná odlišnost stran návštěv rodičů v domácnosti respondenta či naopak, stran styků se sourozenci, postojů k případné pomoci rodičům atd. odlišně u těch, kteří žijí v manželství, a u osob svobodných, resp. ovdovělých či rozvedených?

- Určitou připomínku bych měl již k jinak velmi pěknému zformulování výchozích tezí (s. 14-17): Murphy - současná tendence k oddělení nukleárních rodin od příbuzenstva: Možný význam vícegeneračních rodinných vztahů a příbuzenských pout v českém prostředí. Autorka sama ví, že Možného teze platí hlavně pro českou společnost před rokem 1989. O této době (zejména 1970-1989) ale zároveň lze, s jistou nadsázkou, říci, že český rodinný život byl stran demografických ukazatelů "úspěšně" "balkanizován" a "zvyčodoslovanštěn" (nízký sňatkový věk, větší role příbuzenství v rodinných strategiích). Vývoj po roce 1989 však ukázal, že tyto rysy souvisely velmi silně s politickou situací a s nedostatkovou ekonomikou. Ukazuje to velmi rychlé vrácení českého rodinného života do západní a středoevropské normálu. Z tohoto hlediska je nutné vnímat Možného teze.

- Pokud jde o samotné závěry práce, nevím, zda lze (s.72) říci, že výzkum prokázal vysokou solidaritu mezi příbuznými. Přesnější by snad bylo říci, že prokazuje ochotu tuto solidaritu deklarovat? Totéž by platilo i o preferenci pomoci příbuzného před pomoci přítele.

Na s. 73 souhlasím s tím, že se potvrzuje tendence k neolokalismu. Pozor však, svobodné ženy nemají co vypovídat

o vyjímce z této tendence. Neolokalismus spočívá přeci ve spojení nátku se založením nové domácnosti, svobodných osob se tak netýká.

Souhlasím s autorčinými závěry, pokud jde o poměření jejích výsledků s výchozími tezí Murphyho a Možného (s. 72). Toto poměření by však mohlo být podrobnější. Např. myslím, že není úplně vyvrácena teze Možného o kumulaci příbuzenských sítí díky rozvodům. Vždyť tam, kde jsou po rozvodu děti, zůstávají tyto děti příbuznými strany rodiče, jenž rozvodem odešel z domácnosti. Z práce není zcela jasné, zda ti, kteří uvádějí, že s příbuznými bývalého manžela/ky neudrží žádné vztahy, mají s tímto svým bývalým partnerem potomky nebo ne?

- Výhradu bych měl i vůči užití termínu "demografický" v názvu práce, neboť autorka neuplatňuje demografické metody.

Práci Zuzany Brožové považuji v zásadě za zdařilou. Vyzvedl bych především její racionální strukturu a s ní související jasné formulování badatelského záměru a empirických postupů. Proto ji *doporučuji k obhájení* a vzhledem k výše uvedeným připomínkám navrhuji hodnotit okolo *38-40 bodů* (tj. na pomezí *výborně* a *velmi dobře*). V případě zdařilé ústní obhajoby nebudu mít výhrady i vůči hodnocení o něco vyššímu.

Jan Horský

V Praze 8. srpna 2006